

Csökölyi fehér gyász

2009 június 05. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

4

Átlag: 4 (1 szavazat)

Mérték

Móser Zoltán fantasztikus cikksorozata a régmúlt idők, az elfelejtett Magyarország kincseit mutatja meg nekünk ebben a párfát ritkító sorozatban, mely a Magyar Nemzet hétvégi magazinjának volt elengedhetetlen tartozéka. Utazzon velünk, ismerjük meg együtt Magyarországot egy kicsit másképpen.

Minden pici hullám tovább hajt egy makacs pólus felé. Míg utam befagy, s gyász-színem lesz a fehér.

(Babits Mihály: Sarkutazás)

Korniss Péter fotói, Sára Sándor képei – Moldován Domonkos Fehér gyász című filmjéből – akár ihletforrások is lehetnek volna, de tudtam, hogy olyan képeket, olyan jeleneteket én nem fogok készíteni a Somogy megyei Csököly temetőjében. Néztem a fejfákat, később pedig itthon volt időm elgondolkodni, utánanézni az okoknak és az indokoknak: miért fehér itt – és csak itt! – a gyász színe?

Meglepett, hogy másutt is ismerték a fehér gyászt, de csak itt maradt meg. Mint volt Tolna megyei, meglepve olvastam Malonyai Dezső egyik könyvében, hogy a Sárközben is fehér volt a gyász színe. „Rendkívül érdekes – írja másutt –, hogy Csökölyön a nők tiszta fehérben gyászolnak, ami régen a francia királyné kiváltsága volt.” Kunt Ernő a temetési jelképrendszer kapcsán szól arról, hogy a gyász külső jele a férfiaknál a fej „megmeztelenítése”, a kalap levétele. Más esetben a férfiak szakállat növesztenek, meghagyják a hajukat. Lányoknál, asszonyoknál ennek megfelelően a kibontott haj, amelyet gyakran kendővel kötnek be. A fehér viseletének magyarázata feltehetően a vászonnem eredeti, természetes színéhez való visszatérés. A festésről való lemondás jelezte a gyászt, amit erősíthetett a szín tisztító erejébe vetett hit is.

Hasonlóképpen vélekedik a világhírű dán etnográfus, Kaj Birket-Smith is: „Sok törzsnél fehérre vagy feketére festik magukat a gyászolók, leteszik díszeket, és elhanyagolják külsejüket.”

A Három árva balladának egy gyimesi változatában így szólítgatja meghalt szülőjét a gyermek: „Kelj fel, kelj fel, édesanyám, / Me leszakadt a gyászruhám; / Me leszakadt a gyászruhám, / Kit fejért adtál vót reám.”

Népköltészetünk, illetve a sárköziek és a csökölyiek tehát még emlékeznek a nagyon réginek, ősi népek fehér gyászra. A népköltési szövegekből, néprajzi feljegyzésekből az is kiviláglik, hogy „a fehér főként gyermekek, fiatalok, valamint idősebb asszonyok gyászszíne volt; vagyis megmutatta a halott korát, családi állapotát, illetve nemét. Bátky Zsigmond megállapítása szerint ilyenkor nem patyolatvásznat, hanem fehérítetlent, füstöst használtak. A fehér gyász egykoron nagyon elterjedt volt Európában s Ázsiában egyaránt – írja Károly S. László néprajzkutató. – Mert régi hit szerint ez a szín különösen alkalmas a gonosz, ártó-rontó hatalmak elleni védekezésre. Épp ezért a testet teljesen beburkolták gyenge gyolcsba, gyócsruhába, amire emlékeztet a talpig gyászba, főkig gyászba kifejezés is.”

Móser Zoltán, mno.hu

Ajánló

